

Кульчій І. М.,

к.ю.н., доцент, асистент кафедри земельного та аграрного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: НОВЕЛИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Одним із напрямів у сфері реалізації Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС передбачено розроблення засад розвитку сільськогосподарської кооперації, зокрема, системного та комплексного регулювання усіх правовідносин щодо утворення, діяльності та припинення сільськогосподарських кооперативів. Задля виконання цих положень 15 листопада поточного року відбулося введення в дію Закону України від 21.07.2020 № 819-IX «Про сільськогосподарську кооперацію».

Питанням правового регулювання діяльності сільськогосподарської кооперації присвятили свої наукові роботи такі вчені-юристи як: Я.З. Гасцька–Колотило, О.В. Гафурова, В. І. Семчик, В.Ю. Уркевич, В.І. Федорович та ін. Проте згаданий Закон не був об'єктом наукових досліджень в аграрно-правовій літературі, що свідчить про новизну та актуальність тематики дослідження.

Закон України від 21.07.2020 № 819-IX «Про сільськогосподарську кооперацію» визначає правові, організаційні, економічні та соціальні основи функціонування сільськогосподарської кооперації, особливості утворення і діяльності сільськогосподарських кооперативів, їх об'єднань, містить 10 розділів та 33 статті.

Сільськогосподарський кооператив в новому Законі визначається як юридична особа, утворена фізичними та/або юридичними особами, які є виробниками сільськогосподарської продукції і добровільно об'єдналися на основі членства та на засадах самоврядування для провадження спільної господарської та іншої діяльності з метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб. Таким чином, законодавче визначення не включає вид

діяльності сільськогосподарського кооперативу, вказівка на який містилась в попередньому Законі «Про сільськогосподарську кооперацію».

Новелою Закону є відсутність чіткого поділу сільськогосподарських кооперативів на типи. Аналіз статті 5 Закону дає підстави стверджувати, що сільськогосподарські кооперативи можуть поділятися за видами діяльності на виробничий, переробний, заготівельний, закупівельний, зі зберігання сільськогосподарської продукції, зі збуту сільськогосподарської продукції; з продажу сільськогосподарської продукції; з постачання засобів виробництва і матеріально-технічних ресурсів; із сервісного обслуговування членів кооперативу тощо. Сільськогосподарський кооператив може здійснювати один або декілька видів діяльності.

Окрім того, сільськогосподарські кооперативи також можна класифікувати за метою діяльності на сільськогосподарські кооперативи, які діють з метою отримання прибутку та сільськогосподарські кооперативи, які діють без мети отримання прибутку. Сільськогосподарський кооператив, який діє без мети отримання прибутку визнається неприбутковою організацією лише за сукупністю таких ознак: 1) кооператив не здійснює виробництва сільськогосподарської продукції і надає послуги виключно своїм членам; 2) кооператив не набуває права власності на сільськогосподарську продукцію, вироблену, вирощену, відгодовану, вилонену або зібрану (заготовлену) його членами - виробниками сільськогосподарської продукції. При цьому власниками сільськогосподарської продукції, що заготовлюється, переробляється, постачається, збувається (продається) таким кооперативом, є його члени; 3) кооператив відповідає вимогам, встановленим підпунктом 133.4.1 пункту 133.4 статті 133 Податкового кодексу України для неприбуткових організацій.

Доцільно наголосити, що сільськогосподарські виробничі кооперативи, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи та утворені відповідно до Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17 липня 1997 року № 469/97-ВР кооперативні об'єднання сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, зареєстровані на день набрання чинності цим Законом, підлягають перереєстрації у сільськогосподарські кооперативи, сільськогос-

сподарські кооперативні об'єднання відповідно протягом трьох років з дня набрання чинності цим Законом. Таким чином, сільськогосподарські кооперативи, які були створені відповідно до норм попереднього законодавства зобов'язані здійснити перереєстрацію відповідно до нового Закону. Таке положення також викликає ряд запитань щодо його законності, адже норми Закону не передбачають жодних процедур та механізмів перереєстрації сільськогосподарських кооперативів.

Розділ II Закону присвячено процедурі утворення сільськогосподарського кооперативу. Позитивним видається детально регламентований порядок заснування сільськогосподарського кооперативу. Однією з новел Закону є необхідність зареєструвати сільськогосподарський кооператив протягом 60 днів з дня проведення установчих зборів. У разі неподання документів для державної реєстрації сільськогосподарського кооперативу протягом цього періоду такий сільськогосподарський кооператив не вважається утвореним. Зміни до статуту сільськогосподарського кооперативу приймаються загальними зборами сільськогосподарського кооперативу та підлягають державній реєстрації в порядку, визначеному Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань», протягом 30 днів з дня їх прийняття. Цікавим видається той факт, що Законом не передбачено внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» щодо зазначених строків. Очевидно, така ситуація уже призводить до неузгодженості законодавства.

Розділом III Закону передбачено: вимоги до членів сільськогосподарського кооперативу; порядок вступ до сільськогосподарського кооперативу; основні права та обов'язки члена сільськогосподарського кооперативу; припинення членства в сільськогосподарському кооперативі; асоційоване членство в сільськогосподарському кооперативі.

Варто відзначити важливе закріплення на законодавчому рівні обов'язку сільськогосподарського кооперативу вести облік своїх членів та видати кожному з них посвідчення про членство, в якому повинні зазначатись відомості про члена сільськогосподарського кооперативу, розміри внесених ним вступного внеску та вкладу,

а також інша інформація, передбачена статутом відповідного кооперативу. Позитивним є також передбачення детальної процедури вступу до кооперативу та припинення членства в такому кооперативі.

Важливим нововведенням Закону є право члена кооперативу на одержання патронажних дивідендів (для сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою одержання прибутку); одержання частини попередньо надлишково сплаченої вартості наданих таким кооперативом послуг відповідно до їх фактичної вартості (для сільськогосподарського кооперативу, що діє без мети одержання прибутку); одержання дивідендів (для сільськогосподарського кооперативу, що діє з метою одержання прибутку). Разом з тим, у цьому аспекті доцільно наголосити, що інститут дивідендів не притаманний інституту кооперації, в тому числі сільськогосподарській, а є характерною рисою для підприємств корпоративного типу – господарських товариств. Зазначена правова новела порушує логічну структуру класифікації сільськогосподарських підприємств на підприємства кооперативного та корпоративного типів та не відповідає усталеній практиці та нормам загального законодавства, зокрема Закону України «Про кооперацію», Господарському та Цивільному кодексам.

Занепокоєння викликає також передбачення законодавцем поняття статутного капіталу сільськогосподарського кооперативу, який визначається як капітал сільськогосподарського кооперативу, що формується з вкладів і додаткових вкладів членів та асоційованих членів сільськогосподарського кооперативу, а також поняття частки у статутному капіталі, яка визначається як частка члена (асоційованого члена) сільськогосподарського кооперативу у статутному капіталі сільськогосподарського кооперативу, що складається з вкладу та додаткових вкладів у разі внесення. Така заміна категорій кардинально змінює правові основи функціонування сільськогосподарської кооперації, адже, суперечить її основним засадам, - пайовому характеру майна сільськогосподарського кооперативу, як однієї з основних ознак кооперації.

Таким чином, дослідження положень Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» дає підстави стверджувати про формування нових підходів до правового регулювання сільськогосподарського кооперативу.

сподарської кооперації, що потребує подальших наукових досліджень у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 21.07.2020 № 819-IX. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20#Text>

Купчєня Л. І.,

Полтавський юридичний коледж Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, викладач

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В АГРОСФЕРІ

Інтенсивна динаміка суспільного розвитку актуалізувала необхідність правового забезпечення сталого розвитку агросфери. Очевидно, що виробництво сільськогосподарської продукції має бути стабільним та ресурсозберігаючим, щоб забезпечити нинішні та майбутні потреби [4]. Для цього потрібна якісна правова регламентація сільськогосподарської діяльності взагалі та її програмного забезпечення зокрема. Адже використання мобільних програм, наприклад, електронної ТТН (товарно-транспортної накладної), мобільних додатків для механізаторів, для агрономів, типу «Мобільний агроном», для прибирання зерна, цукрового буряку, для передачі техніки на базі програми ІС бухгалтерія, є важливим з огляду на сучасну епідемічну ситуацію, допомагає он-лайн спостерігати за рухом машин з поля, сприяє загальному спрощенню діяльності, оформленню первинних документів на полі [3], тобто скороченню витрат часу та праці на типові операції, коштів на оплату праці персоналу тощо.

За своєю сутністю використання сучасного програмного забезпечення є інвестиціями у сільськогосподарське виробництво і регламентується Законом України від 18 вересня 1991 р. «Про інвес-